СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — No. 138. — Jersey City, N. J., Thursday, June 14, 1923. — VOL. XXXI. — Число 138. — Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 14. червня, 1923. — THREE CENTS

СТЕЙТ КАНЗАС ДУМАЄ СКАСУВАТИ ПРОМИСЛОВИЙ СУД

ТОПІКА, Канзас, 12. червня. — Канзаський губернатор заявив, що він думае скликати надзвичайне засідане стейтової легіслятури, щоби предложити її внесок на скасоване промислового суду.

Сей суд заведено свого часу на основі стейтового закона на те, щоби він полагоджував непорозуміння межи підприємцями та робітниками. Вчора Найвисший Суд Злучених Держав признав сей закон в основних його постановах незгідний з конституцією Злучених Держав.

УРЯД ЗАКЛОПОТАНИЙ МЕЖИНАРОДНИМИ ПРОТЕСТАМИ ПРОТИ ПРОГИБІЦІЙНИХ ЗАРЯДЖЕНЬ

ВАШІНГТОН, 12. червня. — Федеральний уряд дістав послідними днями тільки протестів проти його послідних заряджень в справі вожения алькоголічних напитків кораблями, заїзджаючими до американських портів, що він рішився віднестися зі своїм клопотом до найблизшого конгресу та предложити йому внесок на зміну прогибіційного закона.

Президент Гардинг має стояти на становиці, що автори прогибіційного закона не предвиділи межинародних клопотів, які можуть вийти з постанов закона.

ПАЧКОВАННЄ АЛЬКОГОЛЮ З КАНАДИ ЗРОСТАЄ

МОНТРЕАЛЬ, Канада, 12. червня. — Алькоголічна комісія канадійської провінції Квібеку остерігає американських прогибіційних урядників, що від послідних заряджень прогибіційного уряду в Вашінгтоні сильно зросло пачкование горівок через канадийсько-американську границю. Всі зусилля канадийських урядників проти пачкарів сходять нанїщо, бо більшість пачкарів потрафила заосмотритись у відповідні лайсенси.

ТЕЖ НАСЛІДКИ ПРОГИБІЦІЇ

НЮ ЙОРК, 12. червня. — За кілька годин „польовання" по чотирох лише публичних парках міста міська поліція вспіла найти та привезти до поліційного суду 77 пяних людий. Той самий поліційний відділ заарештував на вулицях 25 других пяних людий.

ЗА ВІДКЛИКАННЄМ СТЕЙТОВОГО ПРОГИБІЦІЙНОГО ЗАКОНА

СПРІНГФІЛД, Илиноіс, 12. червня. — Илинойська стейтова легіслятура хоче видно йти слідами нюйорської, бо нині вона постановила відсунути всі справи з порядку нарад палати та взяти під розгляд справу відклику стейтового прогибіційного закона без відсилання його вперед до комісії.

Противники прогибіції послугувалися головно аргументом, що при неофіціяльнім голосованю, зарядженім минувшого падолиста, за обмеженнєм прогибіційного права заявилося понад мілїон голосів, а проти сього лише пів мілїона.

8-ГОДИННИЙ ДЕНЬ ПРАЦІ КОРИСНИЙ ДЛЯ ВСІХ СТОРІН

НЮ ЙОРК, 12. червня. — Президент „Колорадо Фюел енд Айерн Ко." подав до газет заяву, що з досвіду сього підприємства 8-годинний день праці корисний так для майнерів, як і для шеровців.

Заява стоїть в суперечности зі заявою сталевої комісії, розслїджуючої умови праці в сталевім промислі, котра недавно проголосила, що обмеженнє 12-годинного дня праці в сталевім промислі не принеслоби ніякої користи робітникам ні шеровцям, а на вживачів заліза наложилоби нові поважні кошти.

ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА

БЕЙ СИТІ, Мишиген, 12. червня. — Коло зелізничих варстатів в Ґрейлінь наїхав особовий поїзд на тягаровий, змів його набік зі шин, а опісля звалився самий з тору. Підчас катастрофи погибло троє людий, а саме: Френк Флек, пічкур на особовім поїзді, та Френк Ейерс та Бернард Конклин, оба брейкмени на товаровім поїзді.

Коли на відгук катастрофи до поїздів підійшли робітники зі стації, оба брейкмени ще жили, але були вони так притиснені возами, що робітники мимо найліпшої волі та напружених зусиль не потрафили їх вратувати, і вони скоро померли на їх очах.

Зелїзничі та поліційні урядники припускали, що число жертв певно буде ще побільшене трупами тремпів, які все їздять „заяцем" в порожних возах товарових поїздів, але докладний перегляд сих возів зелізничою службою більше жертв не найшов.

МУЛЯРІ ВІДКИДАЮТЬ ПРЕДЛОЖЕННЄ 11 ДОЛЯРІВ В ДЕНЬ

НЮ ЙОРК, 12. червня. — Всі льокалі мулярської юнії заявилися вже в справі предложення полагодити треваючий від трох недїль страйк мулярів на основі півтретярічного контракту та 11 долярів денної заплати. Всі льокалі заявилися проти сього предложення. Підприємці згодилися на предложенне. Один юнійний льокаль голосував за відкиненнєм предложення всіми голосами.

АМЕРИКАНСЬКІ ОФІЦИРИ З НІМЕЦЬКИМИ ШАБЛЯМИ?

ВАШІНГТОН, 12. червня. — Урядники воєнного департаменту зацікавилися дуже заявою одного митового урядника в Нюйорськім порті, після котрої богато американських офіцирів малоби носити шаблі, вироблювані в Німеччині.

Заява викликала велику констернацію серед урядників департаменту, і сей зараз установив специяльну комісію для розсліджения справи. Подібні слідчі комітети утворили в Ню Йорку в ріжних клюбах.

З БУДІВЛЯНОГО СТРАЙКУ

НЮ ЙОРК, 11. червня. — Мулярська юнія ч. 34., найбільша з 5 льокалів, що організують нюйорских мулярів, страйкуючих вже від трох тижнів, відкинула пропозицію так званої публичної групи, після котрої мулярі малиби вернути до роботи, принимаючи контракт на півтретя року та 11 долярів денної заплати.

Чотири другі льокалі будуть голосувати завтра вечером.

ПРИГОТОВАННЯ ДО ПРЕЗИДІЯЛЬНИХ ВИБОРІВ

Нюйорский губернатор Смит, котрий набрав широкого розголосу підписаннєм ухвали стейтової легіслятури, відкликуючої поміч для федеральних прогибіційних урядників, відбув з визначними політиками демократичної партії довшу конференцію в Шікаго. Він заявив їм, що він не думає кандидувати на уряд президента Злучених Держав при виборах в 1924. році.

НОВИЙ ПЛЯН УРЯДОВИХ ОЩАДНОСТИЙ

Секретар торговлі Гувер виступив з новим пляном ощадности для урядів федерального, міських та стейтових. Після сього пляну уряди малиби порозумітися та згодитися на одностайні товари для свого запотребовання (се називають стендаризацією), так щоби в той спосіб запобігти великому замішанню у вироблюванню сих товарів для урядів.

В тій цїли Гувер скликує в короткім часі конференцію представників всіх заінтересованих урядів.

УТЕЧА ВЯЗНИКІВ

Зі стейтової тюрми в Осінінг (загально звісної під назвою Синг-Синг) втекли два вязники, з котрих один власне що лиш був приведений до тюрми, щоби відсиджувати довголітну вязницю за рабунок, а котрий побувши в тюрмі всего кілька минут, доглянув, що замок на його казні зіпсутий. З ним хотіло втекти ще пятьох других вязників, але шестий не дав їм.

СМЕРТЬ В БОРОТЬБІ З ВОВКОМ

В селі Фундул-Молдову, на Буковині, напав на трьох хлопців, у віці між 10—15 років, вовк і одного з них розшарпав на смерть а двох прочих тяжко поранив. Коли хлопці счинили крик, прибігли на то місце сусіди, а вовк утік в ліс і ніхто не міг його до тепер убити.

САМОВБИЙСТВО ЗАВЕДЕНОГО МЕХАНІКА

В Флорел Парк, Ню Джерзі, поповнив самовбийство якийсь Ґустав Шультенгофер, 44-літний мущина. Кажуть, що причиною самогубства була розпука, яка огорнула його після того, як він розібрав був автомобіль, щоб його прочистити, і зложив, а автомобіль не хотів їхати.

ВИСИЛАЮТЬ КОРАБЕЛЬ НА СПРОБУ

Уряд постановив вислати на пробну подорож величезний свій корабель „Левіятан", щоби випробувати, чи урядови оплатиться таке підприємство.

БОЛЬШЕВИК ДОПОВНЮЄ СВОЇ СТУДІЇ

У кримінальнім суді в Келгарі, Алта., (Канада), відбувся процес большевицького „учителя" Василя Бунта за крадіж. Судови предложено докази, що Бунт вкрав в одному сторі два капелюхи, а в іншому дощевий плащ. За те дістав Бунт три місяці тюрми, які відсидить в Летбридж. Бунтів спільник, Снятинський, дістав 6 тижнів за те, що зловлено його з капелюхом, який вкрав Бунт. Снятинський також сидить в Летбридж.

ЛЯХИ ПОСИЛАЮТЬ УКРАЇНСЬКІ ВИРОБИ НА ВИСТАВУ ЯКО СВОЇ

Часописі доносять, що в Бовзі уладжено виставку прикладного мистецтва, в якій приняла участь і Польща. Разом з безвартними виробами ріжних польських шкіл та майстерень, помандрували туди прекрасні глинські килими та гуцульська різба і кераміка, яко докази „польської" мистецької культури.

НАГЛИЙ СУД І ЕКЗЕКУЦІЯ У ЛЬВОВІ

Перед львівським карним судом відбулась минулого втірка розправа проти Стефана Харчука, обвинуваченого за участь і провід бандитської ватаги, яка увихалась по львівських передмістях. Кількакратно арештований, завсіди умів втекти аж недавно приловлений поліцаєм в мешканню своєї сестри при ул. Софії, стрілив до поліцая двічі, а коли його не поцілив, пробив його ножем і втік. За втікаючим уладжено облаву, яка допала його на городецькій рогачці. Прокуратура заквалїфікувала його злочин яко основу для відбуття негайного суду. Обвинувачений признався до вини, після чого трибунал по одногодинній нараді видав присуд смерти, який в годину пізнійше виконано на подвірю львівських Бриґідок.

ТРОБЛІ З ГОРІВКОЮ

ЛОНДОН, 12. червня. — Великий англійський пасажирський корабель „Меджестик" відплив нині до Америки майже сухий.

Управа компанії поручила подорожним, щоби подали, кілько випють алькогольних напитків в дорозі через Атлянтійський океан аж до 3-милевої морсько ґраниці Злучених Держав. Одначе дуже мало посажирів виповнило сю рубрику в писемній заяві і управа корабля не набрала доволі алькогольних напитків.

Бувало давнійше Меджестик віз в одну сторону 30,000 фляшок самого пива, а тепер взяв усього тільки 200 фляшок.

Через те пасажирі не мати-муть що пити. Лиш ті, що взяли напитки зі собою, мати-муть що пити.

ВЕЗУВІЙ ОБЗИВАЄТЬСЯ

НЕАПОЛЬ, Італія, 10. червня. — Вулкан Везувій, який засипав тому 1800 літ місто Помпеї, зачав знову вибухати.

РОСІЙСЬКІ МОНАРХІСТИ ЛАДЯТЬСЯ ДО ПОВОРОТУ В РОСІЮ

БЕРЛИН, 6. червня. — Російські монархісти у Франції і в Німеччині обновили в останньому часі великий рух.

Вони вижидають скоро великих змін в Росії і тому приготовляються до повороту в Росію, готові обняти владу по большевиках з оружем в руках.

Великий князь Михайло Миколаєвич остаточно згодився приняти на себе обовязки головного команданта російських військових сил, які ще остались в Европі.

Генерал Петро Врангель признав команду Миколи Миколаєвича і згодився віддати йому своє військо, яке держить на Балкані, а яке виносить 30,000 душ.

Російські монархісти вижидають проти-большевицької війни, до якої Франція має затягати Польщу і Румунію.

Вчасі сеї війни російські монархісти хотять зі своїм військом увійти в Росію і захопити владу у свої руки.

БОЛГАРСЬКЕ СЕЛЯНСТВО ВИСТУПИЛО З ОРУЖЄМ В ОБОРОНІ ВЛАДИ ПОВАЛЕНОГО ПРЕМІЄРА СТАМБУЛІЙСЬКОГО

ПАРИЖ, 12. червня. — Тутешнє болгарське посольство подає урядову відомість, яку одержало від болгарського посла Даскалова в Празі, столиці Чехо-Словаччини, яка сповіщає, що болгарське селянство зібрало армію добровольців у силі 100,000 люда, яка має покарати заговірників проти селянської влади Стамбулійського.

Ся армія добровольців, як подає депеша з Праги, находиться вже на передмістях Софії, столиці Болгарії.

Праський посол Даскалов візвав болгарське посольство в Парижі, щоб не повинувалось приказам „нового незаконного правительства" в Болгарії. Він заявляє, що усе населенє Болгарії проти правительства переворотців під проводом Занкова.

НОВЕ БОЛГАРСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ПРЕДСТАВЛЯЄ ПОДІЇ В РОЖЕВОМУ СВІТЛІ

СОФІЯ, столиця Болгарії, 12. червня. — Урядові звідомлення певнять, що поваленого премієра Стамбулійського окружило військо в місці, де він сховався. Йому назначено 24 години до здачі.

Нині увязнено тут бувшого голову собрання (парляменту) Александра Ботева і міністра судівництва Дунаріпова.

Прочих членів поваленого кабінету також увязнено в тюрмі або в їх домах, де будуть сидіти під військовим наглядом, поки про їх долю не вирішить новий парлямент, який в недовгому часі має зібратись.

Приклонники поваленого правительства викликали заворушення в кількох місцевостях, але нова влада вірить, що небаром всюди приверне лад і спокій.

Члени давніх кабінетів Гечева і Малінова, котрих засуджено за зраду держави, мають приїхати сюди завтра.

Нове правительство заповіло, що небаром відбудуться нові вибори на основі загального голосовання, але реченця ще не означено.

Уряд Занкова увільнив зі служби болгарських послів в Празі і в Парижі.

Він теж видав манїфест, в якому заявляє, що виконає всі зобовязання супроти аліянтів, та що не допустить до жадних воєнних авантур.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗАНКОВА ПЕРЕВОДИТЬ МОБІЛІЗАЦІЮ

БІЛГОРОД, столиця Сербії, 12. червня. — Тутешні часописі доносять, що нове болгарське правительство проголосило мобілізацію всіх резервових офіцирів і кількох молодих кляс. Також воно приймає і зоружує добровольців.

АМЕРИКАНСЬКИЙ СЕНАТОР ПРИГЛЯДАЄТЬСЯ ЕВРОПЕЙСЬКИМ ВІДНОСИНАМ

ПАРИЖ, 12. червня. — Сюди приїхав американський сенатор Гайрем Джансон, з Калифорнії.

Його метою є прослідити теперішнє міжнародне становище Европи.

З Парижа їде до Гаґи, столиці Голяндії, щоб там приглянутись працям Постійного Суду Міжнародньої Справедливости, створеного Лігою Народів.

Відтам виїде він домів дня 17-го липня с. р.

АНГЛІЯ І ФРАНЦІЯ НЕ МОЖУТЬ ПОРОЗУМІТИСЬ У СПРАВІ НІМЕЦЬКОГО „ВОЄННОГО ВІДШКОДОВАННЯ"

ПАРИЖ, 12. червня. — Досі не прийшло до порозуміння між правительствами Великої Британії і Франції у справі відповіди на німецьке предложенє про сплату „воєнного відшкодовання" аліянтам.

Ані Англія не хоче згодитися з Францією у її відмові, ані Франція не хоче погодитися з Англією, щоби приняти німецьке предложенне за основу до дальших переговорів задля вирішення сього замотаного питання.

КАЖЕ, ЩО ВЧАСІ ПОГРОМІВ НА УКРАЇНІ І В РОСІЇ ЗГИНУЛО 150,000 ЖИДІВ

ЛОНДОН, 12. червня. — Представник Жидівської Світової Запомогової Конференції, др. Шварцман, заявляє, що обчислення про жертви погромів в останніх роках на Україні і в Росії виказують, що підчас погромів убито понад 150,000 Жидів.

Він каже, що сі обчислення одержав він Червоного Хреста.

Кромі того, каже він, погромці катували і зnасилували десятки тисяч жидівських жінок і дівчат.

Також богато Жидів згинуло ізза голодівки, а ще більше попало в нервові недуги. Нова ґенерація Жидів на Україні і в Росії, заявляє др. Шварцман, буде терпіти ізза недостатку відживлювання та ізза нервових недуг.

КИТАЙСЬКІ ОПРИШКИ ВИПУСТИЛИ ВЖЕ ВСІХ БРАНЦІВ НА ВОЛЮ

ПЕКІНҐ, столиця Китаю, 12. червня. — Нині остаточно випустили китайські опришки всіх прочих чужинецьких горожан, яких держали в полоні від 6-ого мая с. р., на свободу.

Китайські урядовці підписали з бандитами умову нетикальности бандитів і приняли їх 200 до китайської армії.

Освободжені бранці виглядають дуже виголоднілі і так обдерлись, що виглядають як і самі бандити.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ДЕНЬ КВІТІВ РІДНІЙ ШКОЛІ.

Головну збірку дня квітів Рідній Школу призначується на день 17. і 24. червня.

В той день не сміє бути одного Українця ні Українки, щоб не дали лепти на українську школу. Від тої збірки залежить доля наших приватних шкіл а тимсамим і доля нашого народу. Ніхто не може ухилитись від збірки. Це не на партійну боротьбу, а на школу. Всі гроші до одного цента висилається до краю, бо це збірка на Рідну Школу.

„Українське Педагогічне Товариство поширило свою діяльність на всі українські землі і треба нових фондів.

Український університет продовжує свою діяльність, в підземеллю. Памятаймо, що це найважнійша ділянка, де ми можем показати свою зрілість і силу.

На цю збірку глядіти-муть чужинці, а після того судити, чи ми зрілий свідомий нарід. День 17. і 24. червня с. р. хай наглядно покаже нашу силу й енергію. Це дні дня наших молодих героїв.

Весь дохід із забав, концертів в той день повинен іти на Рідну Школу.

Українська Громадо:—

Встаньмо, зеднаймось і великою лавою станьмо у бій! Час мобілізації пройшов; тепер зачнеться справжній бій за життє і самостійність українського народу.

Свідомі Громадани:—

Займіться щиро збіркою, бо край жде від неї свого спасення. Не заведі мйого надій, а даймо поміч!

Обеднанне Укр. Організацій в Америці.

ЛЯХИ У ЛЬВОВІ ШУКАЮТЬ ЗА УКРАЇНСЬКИМ УНІВЕРСИТЕТОМ

Дня 26. травня (мая) с. р. в полудне коло 12 години впали поліційні органи на третій поверх камениці Н. Тов. ім. Шевченка при ул. Чарнецького ч. 24. Застали студентів і професора. Забрали від всіх присутних книжки і записники. Вечером така-ж процедура була в тому-ж льокалю поліцією поновлена. Крім того коло год. 5. пополудні поліція впала до льокалю тов. „Муза" при ул. Краківській ч. 11. (Народний Дім). Не застала однак викладу, лишень кількох студентів, що на виклад збирались. У одного з них, студ. М. Кушніра, забрано квітар Ц. Д. Ради та двісті тисяч польських марок. Коло год. 2. після обіду того-ж дня ще інші поліційні органи впали до Національного Музею при ул. Мохнацького, також з метою віднайти університет.

З того приводу львівське „Діло пише":

Нема злого, аби на добре не вийшло. І в даному випадку зло переслідувань українського університету має ту добру сторону, що впевнить не лиш весь культурний світ, але й ту частину польської півофіційної преси, що не вірить в істнованне українського університету, бо його не може найти поліція, — що той університет істнує; що поліція його переслідує; та що тими-ж переслідуваннями констатує і доказує, що він живе і займається наукою, що видно з тих студентських та професорських записників, які опинились в руках поліції. На конець треба сконстатувати, що чим більше переслідувань тим більше надій на успіхи діла.

ПОЛЬЩА ПЕРЕД НОВИМИ ПОДІЯМИ.

Поляки ведуть виразно імперіялістичну політику. Недавно був у Варшаві Фош; конферував у міністерстві війни і комунікати рознесли по світі „радісну" вість, що повелось йому разом з польським ґенеральним штабом опрацювати дуже важні пляни.

Тепер знов поїхав до Польщі шеф англійського ґенерального штабу лорд Каван.

Робляться також поважні заходи, щоб довести до порозуміння між Чехією і Польщею і в тій ціли голова чеської держави, проф. Масарик, їде до Лондону, куди його спеціяльно запрошено. Про заповіджений приїзд румунської королівської пари до Варшави вже й не говорю, бо Румунія не віднині союзниця польська. Не даром же обі ці держави мають так богато нашої кривди на своїй чорній совісти.

І не даром Польща дістала 400 міліонів франків позички від своеї опікунки Франції, котрих Франція ніколи й не побачить.

Все те вказує на якісь важні й поважні наміри на сході Европи.

Які вони — не трудно догадатись.

Польщу хочуть штучно зробити експозитурою антанти на сході, щоб вона тут в її імени усе рішала.

Але рівночасно і в нутрі Польщі не діється нічого такого, що вказувало би на санацію польської політичної думки. В соймі твориться нова більшість посольська, а польське правительство буде в руках Ґломбінського, Сейди, Вітоса, Керніка, Корфантия і подібних вшехполяків та їх союзників. Досить назвати таких шовіністів як Ґломбінський і Корфанти, аби мати пересмак недалекої польської політики.

Франція готовить Польщу до нових подій на Сході, але що ті події принесуть Польщі, то будучність покаже. В кождому разі безсторонні глядачі їй нічого доброго не ворожать.

К.

ПОЛІТИКА „КРУТИХ ПОВОРОТІВ".

(Від самоозначення народів до „единої і неділимої" — С. С. С. Р. — „Кінець України!" — Большевицький відворот — VII. Всеукраїнська комуністична конференція в Харкові і національне питання.— Три большевицькі апостоли національної справи. — Національне питання розвязане, але... його треба розвязати. — Троцький і „відсталі", „безпорадні" українські ботокуди. — Раковський заявляє, що кілька відсотків національно чужого населення править цілою Україною. — Замісць Харкова Полтава або Київ! — „Національна палата" радянського союза і „короткочасні" курси українознавства. — Большевицька окупація і невмирущість українського національного життя).

(Докінчення)

Чи можна бажати собі ще більш безсторонного потвердження, що радянський уряд на Україні не є ані селянський, ані український?! По такім цінним признанню Троцький став обережно намовляти своїх товаришів на Україні, щоб не так цілком легковажили собі українську національну справу. Большевики, говорив він, позволили українському селянинові будувати свою національну справу. Але вони йому сказали: будуй сам, як хочеш! А тимчасом він, бідний, не вміє сам будувати і йому треба помогти, бо інакше він буде невдоволений. **„Селянин безпорадний,** — доказував Троцький зібраним дословно, — а особливо **відсталий** селянин дрібної нації, яку раніш пригнічували. Він безпорадний і коли він над собою бачить державний апарат, хоча-б і робітничо-селянський (!), але неуважний до нього, то **він почуває себе безпорадним...** Але коли селянство почує й зрозуміє, що комуністична партія і радянська влада в національній справі підходять до нього уважливо, кажучи: Ми дамо тобі все, що можемо дати, ми тобі, **відсталому братові,** хочемо допомогти, затвердити твою мову, що є **мовою, якою ти розумієш,** і ся мова повинна бути мовою, якою ти прилучатимешся до культури, — в усіх установах державних, і на залізниці, на почті, і скрізь тебе повинні розуміти, коли ти говориш своєю мовою, говорити з тобою твоєю мовою, — то се селянин може зрозуміти і зрозуміє".

Читаєш і очам своїм не віриш. Чи се в якійсь дикій кольонії представник цивілізованої влади доказує своїм підвладним урядовцям, що, хоч як се неприємно, а їм треба по трохи в вільних хвилях підучуватися по ботокудськи, готентотськи чи бушменськи, бо бідні „відсталі" і „безпорадні" місцеві дикуни не розуміють їх цивілізованої мови, чи представник селянсько-робітничої влади заступається так за тим, щоб мова українських селян і робітників була в їх власній державі державною мовою?! Мабуть не інакше говорив колись і представник царського уряду, коли прийшлося йому доказувати своїм чиновникам, що їм, на превеликий жаль, треба часами балакати на Україні з простим „мужичком" і **по хахлацьки,** коли він не годен на культурній мові зрозуміти своїх обовязків супроти держави. Тай чи не нагадує нам сей „відсталий" і „безпорадний" український селянин Троцького **„руске бидло",** яким частував нашого селянина другий опікун —**польський шляхтич,** коли той не розумів його культурної мови?!

Коли Троцький балакав, як пристало висланникові окупаційної влади перед своїми підвладними, то другий головний бесідник, Раковський, вдарив в иншу струну. **Він поважно остерігав** перед наслідками тої небезпечної **гри з вогнем,** яку ведуть большевики на Україні.

Раковський почав теж від ствердження того, що комуністична партія України складається з елементів національно чужих для України. Коли порахувати не тільки тих, що вважають себе Українцями або бодай вміють говорити по українськи, але навіть всіх тих, що **є тільки з походження** Українцями або зберегли **якийсь звязок** з українською культурою, то **всіх таких** елементів є в большевицькій партії на Україні після Раковського 23,7% **або несповна одна четвертина.** Решта, значить більше як три четвертини, по словам **самого Раковського** — се чисті Москалі, які не мають **нічогісько** спільного з українством. „Яким чином отже, — питає Раковський, — пролетаріят на Україні, що становить, може бути, **кілька відсотків всього населення,** зможе керувати селом, коли він, серед комуністичної партії, не має досить людей, що знають мову села?... Коли ми чекатимемо природної українізації нашої партії, то я боюся, що нам доведеться дуже довго чекати, що **політичні події можуть випередити сей процес і що ми можемо опинитися без можливости керування українським селянством".**

Далі Раковський підніс величезне значіння національного питання. **„Се справа найбільшого міжнародного значіння.** Се справа, що стане в найблизшому часі в усій гостроті. Подивіться на Ірляндію, на Корею, на Китай! Що там твориться? Занепад революційного руху пролетаріяту і страшенний вибух національного руху. **Ми не могли гадати,** що після імперіялістичної війни **національне питання вибухне так гостро,** як воно тепер вибухло. В Бельгії, наприклад, йде боротьба за панування флямандської мови, все її політичне життя, засідання парляменту, сенату крутяться коло питання — чи викладати в ґентському університеті флямандською чи французькою мовою".

Настоюючи на те, що комуністична партія України мусить занятися українською справою, Раковський сказав далі: „Я говорив вчора жартом нашим товаришам, що треба-б перенести столицю з Харкова в **Полтаву або Київ,** бо наша харківська організація в національному питанню трохи відстала. Але, коли хочете, сей жарт можна загалом прикласти до цілої нашої партії. Коли ми наступали, **ми недоцінювали сеї справи".**

Третій головний бесідник **Фрунзе** виступив як офіціяльний референт про національну справу. Його реферат відносився головно до питання про орґанізацію нового совітського Союза. Тут Фрунзе виступив з деякими внесеннями, щоби **змінити плян союзної конституції** так, щоби вона більше задоволяла національні потреби.

На вступі своєї промови Фрунзе заявив, що національне питання се витвір капіталізму, а національна мова (очевидно не російська, а чужа!) має для большевиків значіння тільки як технічний спосіб, яким люде порозуміваються між собою. Тому большевики не звертали-б уваги на сю справу, як би не те, що українські селяни їх мови не розуміють. Треба отже вчитися по українськи, щоб як найбільше товаришів могло вести пропаґанду серед українських селян.

Національне питання змушує, на жаль, поробити деякі уступки неросійським націям в союзній конституції. „При обговоренню питання про форми наших державних взаїмовідносин, — говорив Фрунзе, — ми повинні виходити зі становища **максимальної** (як найбільшої) **єдности** (централізації)... Але поки що ми мусимо до певної міри розєднуватися, поки загальна світова ситуація або нагромадження капіталу в нас **не дозволить нам рушити далі по шляху централізації".**

Щоб заспокоїти невдоволені неросійські народи в радянськім союзі, Фрунзе поставив далі внесення, щоби попри союзну раду утворити ще т. зв. **національну палату.** До сеї палати висилали-б своїх представників окремі республики, що входять в склад союза і то на правах рівности, т. зн. кожда республика з рівним голосом. Сей орґан мав би стояти на сторожі національних інтересів та підносити національні потреби, які тепер назбируються потайки і вибухають потому в однім місці в спосіб неприємний для большевиків.

Отся національна палата — се й була одинока конкретна уступка неросійським націям, про яку була мова на харківській конференції. Фрунзе присвятив їй головну частину своєї промови і боронив її завзято перед ріжними закидами. Він доказував, що така національна палата не противиться ані комунізмови, ані диктатурі пролетаріяту, що вона не перешкодить централізації, а зате приборкає невдоволених „інородців". Правда, що він ні слова не згадав про те, з кого ся палата буде складатися і які справи будуть до неї належати.

В дискусії про справу національної палати багато не говорили. Її принято, відай, послушно як бажання правлячих кол і тільки дехто підніс закид, що вона буде дорого коштувати, що через те зміцниться націоналістичні настрої та підготовиться ґрунт петлюрівщині. Зрештою бесідники говорили більше про національну справу взагалі та зводили її переважно до справи вивчення української мови. Через те і цілий „крутий поворот" большевицької національної політики звівся в дискусії до проектів творення ріжних **„короткочасних" курсів українознавства,** до суперечок над тим, чи примушувати силою товаришів вчитися по українськи, чи лишати се їх добрій волі і т. д.

Чи буде здійснений котрий із сих проектів, чи справа скінчиться на „великих слів великій силі", — з того для України ріжниці не буде. На ділі все те остане тактичним поворотом, **хитрим маневром** большевиків, щоб замилити очі невдоволеного українського селянина, а крім того **зєднати симпатії серед тої частини нашого народу, що стогне тепер під польським ярмом.** Навіть „національна" палата большевицької „єдиної і неділимої", крім назви, нічого більше національного в собі мати не буде. Бо перше: **не будуть в ній засідати виборні представники українського народу,** а ті самі висланці московської окупаційної влади, які сьогодня сидять у харківськім уряді. А друге: її правом і обовязком буде тільки **потакувати та давати згоду** від України і других неросійських народів на те, чого забажає собі московський центр.

Для нас харківські наради мають значіння з иншого погляду: як ще один доказ тої **невмиручости українського національного життя,** що придавлене всіми варварськими способами, все наново добувається наверх та перехрещує большевицькі рахунки. Бачуть большевики того свого смертельного ворога і намагаються опанувати його, взяти його в свої руки. Та чи вдасться їм спинити розвиток народу, що, пробудившися зі сну, раз сповнився бажанням життя і волі?!

В. Кричівський.

КОБИ!

Коби кождий свідомий Українець в Америці післав одного доляра на рік для тов. „Просвіта" у Львові! Помоглибисьмо нашій старій інституції і цілому народови. „Просвіта" це одна із головних кріпостий народних! За ту малу суму одержалиб гарних книжок для себе і скріпилиби просвітну роботу у краю. Гроші мож посилати на адресу: Просвіта, Львів, Ринок ч. 10, або на руки „Свободи", яка перешле гроші і лісту адресів до краю. Доляр не велика сума, але коли збереться тисячі, то це стане у великій пригоді просвітному ділу.

• • •

Коби ми не тільки читали, але і зробили так, як треба! А так прочитаємо, потакуємо — і забуваємо. Ми не маємо людий, що могли би жертвувати сотки тисяч долярів; але нас, Українців в Америці, є не одна сотня тисяч!

• • •

Коби у кождій українській хаті в Америці була хоч яка-така бібліотека! Коби для кождої української дитини було хоч з десять книжечок до читання! Не пропадали би наші діти для нас!

• • •

Коби родичі дбали, щоб дитина уміла говорити і читати по українськи! Коби для дітий була ґазетка! Є „Молода Україна" і за одного доляра можна її мати цілий рік. Пришліть до „Свободи" $2.00, станете членом „Просвіти" і будете мати для себе книжечки, а для дітий „Молоду Україну".

• • •

Пришліть кілька долярів до книгарні У. Н. С. і замовте собі і дітям книжок. Не жалуйте гроша на добрі книжки, бо це найліпший вклад. Добра книжка це здоровий духовий корм.

• • •

Посилайте „Свободу", особливо важніщі статті, у листах до краю. Через це підбадьорите наших людий, щоб не піддавались біді, та щоб мали тверду віру, що Україна мусить стати свобідною державою — на протязі короткого часу.

• • •

Хто може, передплачуйте краєві часописі. **(Є).**

ЛЯХИ ХОТЯТЬ ЛЯШИТИ ВОЛИНЬ

Недавно отворено в Рівному на Волині освітний зїзд польської шкільної „Мацежи", на який зїхало багато представників польських політичних кругів. Зїзд радить над польонізацією Волині шляхом шкільництва.

А. Падолист.

СПІВЕЦЬ

Я не можу співати в той мент,
Коли чути скрізь стогін,
Коли край мій зруйнований вщент
І народ у кайданах убогий.

Ні, ударю по струнах святих,
Най ті звуки зірвуться
І невольникам громом гучним
В хорі груди відллються.

Ще ударю по струнах сильніш,
Щоб збудить інші звуки
І пілатам в серця, як ножем
Нанести рани-муки.

Буду бити, аж поки порву
Усі струни на лірі!...
Всіх голодних, закутих призву
Й перекину у звірів!

Розятру пімсту й гнів у серцях,
Дам мечі їм у руки
Й поведу на скровавлений шлях,
Де злітають круки!

ЛИСТ З КРАЮ

На яснім шляху.

Раківчик, 13. V. 1923.

Високоповажаний Пане Лопушак!

Ваш цінний лист з 12. IV. 1923 одержав з щиренькою подякою як за лист, так за часопис, так і за Ваші бажання успіху у нашім ділі! Зновож за Ваш щирий труд, який Ви понесли разом зі своєю подругою в збірці гроший на Народний Дім — честь Вам і слава і від читальняного Виділу окрема і найщирійша Вам подяка. А вже — вірю — найкращою нагородою за Ваш труд буде Вам голос Вашого власного сумління і свідомість, що і Ви причинилися для нашого спільного добра! Бо щож нам лишилося ще? Одна тільки праця і надія! Часом і надію чоловік тратить, а мимо того серце й тоді шепче: „надійся й проти надій"... Колиж праця є одиноким щеблем нашого ратунку, то мусимо за неї хапатися хоч часом не стає ані здоровля, ні сил. Мусимо взятися до роботи як-що хочемо, щоб вороги не приспали наш нарід. Ви певне відчуваєте те страшне, трагічне наше положенне! Недавно були вольні, серце з радощів вискакувало з грудий, — а потім — відразу упали в таку пропасть, що словами єї описати не мож, бо ніяка людська мова не має таких слів, щоб описати таке горе, як ми оттепер терпимо! Вистарчить хиба сказати, що ми здаєсь і світа не бачимо і сонце не хоче вже нам так ясно світити як колись і здаєсь — кожда стрічна собака сміється з нас, кождий найменший червачок глузує, кожда мушка кепкує собі з нас. Нам так тепер встидно жити, що рідко хто й стоїть за цим життем. Ми виплакали вже майже всі свої сльози, майже всю свою душу. Тепер вже зачинаємо трохи ставати тверезійшими, зачинаємо потрохи вилизуватись із тих ран, що їх випік сором на наших душах і хоч як нас ще болить — ми закусили зуби і терпимо вже без зойку, щоб ворог не сміявся з нашого болю. І хапаємося розпучливо за працю — бо це наш останній ратунок; і хоч наш нарід є Христом всіх народів, бо терпить більше, як всі — то ми віримо, що якраз через це по тих тяжких терпіннях він воскресне до нового життя. Бо в цім терпінню ми вибілимо **свої душі, викинемо всі буряни з душі, нашу впертість, нашу охоту до вічної сварки, до вічного поборювання самих себе — замість ворогів, а навчимося підпорядковувати свою волю інтересам нації і шанувати своє рідне та й боронити** так, як боронять другі. Тому ми не піддаємось розпуці. Виховуємося всі від найменших до найбільших, освічуємося, єднаємося..., бо в єдности сила, а де сила там і воля! — Часопис я дістав тільки в листі, а отвертий часопис — конфіскують. Люди дуже тішуться і радо читають. Як Ваша ласка — пришліть ще часом — в листі часопис. — Прийміть ще наш приятельський привіт здоровимо грімко та щиро:

ЗА ВИДІЛ ЧИТАЛЬНІ
ПРОСВІТИ:

Вишиванюк, голова; **П. Дутчак,** містоголва; **Петро Семенюк,** секретар; **Вас. Григорців,** касієр; **Ст. Бабійчук,** бібліотекар; **Дм. Вишиванюк,** господар; **Никола Бабійчук.**

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

По Народньому Зїзді у Львові.

(З львівського „Діла").

Після поборення тисячних перепон з боку власть імущих, Народній Зїзд відбувся. Мимо непригожої пори (весна!) на Народньому Зїзді були заступлені всі судові повіти Східної Галичини. На Зїзд крім делеґатів приїхало з провінції богато визначнійших членів партії. На жаль — з огляду на недостачу місця на салі і з огляду на поліційні власти, які через це могли розвязати Зїзд, не можна було впустити на салю обрад, в ролі гостий, нікого споза умандатованих членів Зїзду.

У Зїзді вперше взяли участь представники всіх Західних земель України, що опинились по цей бік рижської лінії. І цей момент слід підкреслити як незвичайно відрадне явище. Це і зазначив у своїй промові сенатор Черкавський. Тепер стає в дружних рядах **семиміліонове українське населення.** Львів — колишня столиця Галицько-Володимирської Держави, робиться політичним центром цих земель.

Вся увага Народнього Зїзду в першу чергу скупчувалась біля реферату д-ра Володимира Охримовича та біля вибору нового Народнього Комітету, виконавчого органу партії. Це й не дивниця. Вповні умандатований провід партії — це-ж в найвисшій мірі пекуча справа останніх років.

Народній Комітет, який зложив свої повновласти 21. с. м., вибраний перед десяти роками, хоча й доповнений Надзвичайним Народнім Зїздом в Станиславові в 1919 р., стрічався в останніх місяцях з боку деяких гуртків із закидами недостачі умандатовання. Очевидно, таке квестіонованне мандатів — некорисно відбивалось на внутрішній дисципліні в партії і на діяльности Народнього Комітету, який находився в стадії димісії.

Рішаюче слово на Народньому Зїзді Львів зіставив вповні — провінції. Ограничився тільки на зясованнє положення і на інформаціях. Пасивне становище Львова головним чином спричинило, що після акцептовання Зїздом рефератів і резолюцій забогато часу заняла справа виборів голови партії і Народнього Комітету. Міжтим час був обмежений. Зїзд мусів покінчитися в однім дні; велика саля т-ва ім. Лисенка була до диспозиції тільки до 6-ої години вечером, а опісля треба було перенестись до меньшої салі, яка всіх учасників не могла помістити.

Обмежений час не дозволив вичерпати до кінця дискусію на порушені теми. Зрештою, на це рішучо замало було одного дня, хочби його присвячено виключно тій ціли.

Всеж Народній Зїзд сповнив своє головне завданнє: **вибрав новий Народній Комітет; вирішив подавляючою більшостю голосів спільну плятформу для всіх західно-українських земель і напрямні лінії для діяльности нового Народнього Комітету.**

Запропонований Комісією склад тіснійшого Народнього Комітету скупчив підчас голосовання майже всі голоси. (На 508 голосуючих, 6 було „проти").

Однозгідність підчас виборів Тіснійшого Народного Комітету не дописала підчас вибору голови партії, коли зрезиґнував вибраний через аклямацію д-р В. Охримович. Це вже вислід тієї душної атмосфери, яку викликали сплетні останніх місяців. І треба сказати: більшість з опозиціоністів проти особи д-ра В. Бачинського кермувалась радше побоюваннєм повторення нападів на особу голови Н. К., як недовірєм до нього.

Д-р В. Бачинський, хоч одержав підчас голосовання дві треті части голосів, відмовився від цього обовязку, даючи таким чином наглядну відповідь на кампанію, яку розведено проти його особи в останніх місяцях.

Справу вибору голови партії Народній Зїзд передав Тіснійшому Народному Комітетови. Це в теперішних умовинах найкраща розвязка. Таким чином виключається яканебудь дисгармонія між головою партії і Т. Н. К. Народній Комітет може-ж вибрати головою тільки людину, з якою співпраця піде найкраще, а одночасно кождий крок голови партії спиратиметься на авторитет 40 членів Н. К., отже колективу одногідно вилоненого з Народнього Зїзду.

ЩОБ КРИЛ ДІСТАТЬ...

Щоб крил я мав,
В світ би я гнав
У незабуту Україну.
Там де тирани,
Допчуть ногами,
Простір великий, руїну.

Линувбим там,
Де журчить Сян.
В ньому свобідно рибка [гуляе.

Звідтіль в Поділле,
Де було весілле,
Де дух Січовиків блукае.

Щоб крил дістать,
У світ пігнать,
В Карпатах зупинитись
На весь устрій
Гуцульських мрій
Хоч раз ще подивитись.

Як гай шумить
Лист шелестить
Гірський шпиль хмари [досягае
Гуцул як пан,
При вівцях сам
Гуцульську думу виграває.

Щоб крил дістать,
У світ пігнать,
Гень-гень на Україну,
Бо жаль мені,
Що у ярмі
Братами орють руїну.

Там всюди жах,
Мертвецький страх,
Неначе демон бродить;
Сонце зайде
Вечір прийде
В гаю пугач заводить.

Чи кличе тих
З могил... мертвих,
Чи може зло віщуе;
Мабуть зна він,
Що ось-ось дзвін
До борби, народ почуе.

Щоб крил дістать,
У світ пігнать
Де стогне Дніпро по свому
Де байдаки,
В них козаки
Гуляли давно по ньому.

Де байраком
Мов козаком
Вітер шумить, колише;
Осока гнесь,
У ній там десь
Русалка косу чеше.

Там я б линув,
Щоб поглянув,
Колиб мені лиш крил ді- [стати;

Я в чужині,
Тяжко мені,
Що крил нема де взяти.

Нема тут крил,
Нема і сил,
Ох доле моя, доле,
Де бродиш ти!...
Прийди, звісти,
Що Україна на волі!

Тоді без крил,
Без жадних сил
Спокійно я сконаю
Буду молить,
У бога просить
Тобі Україно, раю.

Джемейка, 10. червня 1923.

Матвій Костишин.

ДОПИСІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На поміч рідному краеви — Ділом!

Кажуть, що довіре у власні сили е початком довіря у других. Це е щира правда, бо о тім переконався український запомоговий комітет „Броди", котрий доперва недавно зістав заснований, та складаеся лише з кількох членів. Цей комітет поставив собі за ціль нести поміч вдовам, сиротам і бідним студентам повіта Броди, котрі тепер находять приміщення в драНтивих мурах української повітової Бурси ім. Маркіяна Шашкевича в Бродах. О поміч звернулись до нас, земляків на еміграції, краеві комітети відбудови бурси і охорони та опіки над сиротами.

Нечекаючи довго, аж хтось змилосердиться і дасть доляра на згадані ціли, комітет пішов за приміром других повітових комітетів в Америці і почав акцію збірки, вірючи, що при щирій праці здобуде довіря у других. Дня 1-шого січня комітет почав розпродаж цеголок (в роді льосів) з котрих кожда була нумерована — по 25 цнт. одна. Тягнення відбулося дня 1. квітня с. р. Виграна була 100.00 дол. поділена на чотири премії 50.00, 25.00, 15.00 і 10.00 дол. (Замітка: На цеголках було зазначено, що тягнення мало відбутися дня 25. марта, однак не всі ще були надіслані копії розпроданих цеголок, тому відложено до 1. квітня.) Цеголки роздано між знакомих і приятелів а ті знова між своїх знакомих і так розійшлися по цілій Америці. Як вислід цеї праці нехай послужить на доказ і примір другим громадам понизше справоздання цего комітету.

Приход:

Розпродані цеголки в:

Ню Йорку	$99.75
Нюарку, Н. Дж.	61.50
Ню Гейвен, Конн.	55.00
Алентавн, Па.	41.00
Бофало, Н. Й.	27.00
Гамтрамк, Миш.	21.25
Бруклин, Н. Й.	10.00
Кенора, Онт., Канада	10.00
Дембури, Конн.	6.75
Вудгейвен, Л. Ай., Н. Й.	5.50
Вогсвіл, Па.	5.00
Скрентон, Па.	5.00
Бінгемтон, Н. Й.	4.75
Річмонд Гілл, Л. Ай., Н. Й.	4.00
Нортгемтон, Па.	2.50
Обурн, Н. Й.	25
Разом розпродано за	$359.25
Стефан Глущак з Нортгемтон, Па., дарував осібно	10.00
З виграних премій дарували:	
Н. Клинкович з Ню Йорку	50.00
Н. Антонюк з Алентавн, Па.	10.00
В. Шалайко з Гамтрамк, Миш.	5.00
Д. Федун з Ню Йорку	2.00
Разом	$436.25

Розходи:

Виплачені премії	$100.00
Друк цеголок	20.00
Оголошення премій в Свободі	1.25
Разом	$121.25
Вислано на призначені ціли	$266.00
Оплата посилок	13.00
Остало в комітетовій касі	35.00
Разом	$436.25

Дрібні видатки, як посилки, поїздки і т. п. комітет покрив з власної кишені.

Гроші вислано як слідуе: На відбудову бурси в Бродах на руки д. Гната Панаса яко голови комітету відбудови бурси чеком ч. 40867 — $100.00 і ч. 40868 — $66.00 через Стандард Інт. Ейдженсі в доляровій валюті.

На сироти чеком ч. 40869 суму $100.00 на руки пані Жовнірчукової яко голови комітету опіки над дітьми.

Суму осталу $36.00 вишлеся разом з грішми які маеться ще зібрати від осіб, що непозвертали ще копій розпроданих цеголок. Тому тут комітет просить добродіїв, котрі розібрали книжочки і до днесь ще не повертали ані гроший ані копій, щоби в короткім часі звернули, бо в. противнім разі будеся уважати це яко страту, котра іде на шкоду нашим браттям в краю.

Всі рахунки суть справджені контролею комітету „Броди". Завзята і щира праця увінчалася успіхом завдяки довірю д. жертводавців.

Тішитись будуть наші браття, що за ці гроші будуть могли хоть в части відбудувати знищену війною бурсу, на котру потрібно їх поверх 10 міліонів марок. На ту суму вже небогато бракуе до котрої земляки повіта Броди повинні докинути свою лепту. Тому комітет вірить, що коли вже тілько зібралося то ще і менше певно збереся. Поможім їм!

Тішитись будуть також ті бідні сироти і вдови по полягших батьках на полях битв, та радуватись будуть, що незабуваемо за них в далекій чужині. Комітет „Броди", в імени тих нещасних бідолахів складае сердечну подяку всім жертволюбивим громадянам, що розкупили цеголки як також всім тим, що занималися їх розпродажжю. Сердешний спасибі тим що осібно жертвували зі своїх премій. Ваші жертви причиняться до виховання борців, котрі певно непожалують життя віддати за независимість Української Держави. В тих мурах викуеся молода але цінна сталь української нації, котра прожене ті „Мраки тьмаві", що залягли наш рідний край. Наш обовязок це: поміч і ще раз поміч!

УКР. ЗАП. КОМ. „БРОДИ": **Волод. Цісик**, голова; **Ст. Шипка**, секретар; **Павло Ганчарик**, касієр; **Захарий Літовинський** і **Анастазія Грицишин**, контрол.

Адрес секретаря: St. Shipka, 226 E. 2nd Sc., N. Y. City.

—0—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збірка на весілю для Українських Інвалідів.

З нагоди вінчання д. Стефана Шіпки з панною Стефанією Кульматицькою дня 20. мая зібрано на сесіллю для Українських Інвалідів у Львові суму 24.50 дол. та вислано на призначене місце в доляровій валюті через „Амерікен Експрес Комп.", ч. 3734647.

В імени тих нещасливих, котрі з любови до вітчини остали нині немічниками складаеся сердечну подяку всім гостям. Заразом взиваеся всіх українських громадян, при таких нагодах як весілля, хрестини, свята та ріжні забави, незабувати про збірку на ріжні українські ціли. Просять помочи від нас — не будьмо зимні на їх заклики, котрі прорізуються крізь тюремні мури до сердець наших. Колиби на кождім весіллю які відбулися в неділю 20. мая було зібрано хоть по 25.00 дол., то булоби около 200.00 дол. Сеж 10 міліонів марок, котрі сталиби великою помочею для них — а для нас і знаку не булоб, хиба стілько, що булибисьмо горді, що маемо що дати, бо ми можемо, коли хочемо. Тому підчас веселих забав перенесімся хоть на хвилинку у наші рідні сторони і співчуймо у тім горю, яке терпить наш поневолений народ під ляцьким робійником.

Молоді пари повинні вважати це за найлучший початок до нового життя, коли незабудуть зібрати збірку на поміч своїм людям у старій вітчині.

Дружба.

ПРОСЬБА КООПЕРАТИВИ В ГЛИНЯНАХ.

В Глинянах заложено українську спілку, яка вже отворила свій власний склеп. Тому, що в селі відносини дуже невідрадні, ціле підприемство під тепер дуже бідне. Вони просять помочі від своїх краянів в Америці. Хто хоче їм допомогти, хай шле свою жертву чи збірку на адресу: **Українська Кооператива в Глинянах.**

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

БЕРИ ВСЬО, ЩО В ХАТІ!

Оповідання з життя запорожських збігців.

Свобідно за **Майом.**

(4)

— На що мені твоя хата! Я живу далеко звідси, не мав би з неї ніякої користи. Але з того, що в хаті, можу вибрати що схочу? Ще не знаю, чи возьму що. Але як возьму, то хиба лиш на памятку, яку одну річ... Одну, одніську.

— Можеш взяти всьо, ще раз кажу. Дам тобі свідків. Призву твого Ашмата і всю мою челядь, та при них скажу, яку можеш взяти собі заплату.

Він справді прикликав всю челядь і Ашмата, та при них ще раз сказав те, що вже сказав був самому Братковичеви. В руку Ашмата всунув пару монет. Не дивлячися, що дістав, Ашмат всипав гроші в кишеню і промовив:

— Муртазо! Твоя рука отверта, моя також. Я її перед тобою не зачиняю, бо пророк каже, що отворена рука е першим ступнем до раю. Алах нехай буде з тобою і зі мною!

Муртаза провів обох аж до фіртки в мурі, що окружав його дім. Зараз за фірткою Ашмат вийняв з кишені гроші, щоби подивитися, скілько дістав.

— Три золоті цехіни, козаче! Нехай пророк благословить Муртазу і як найдовше держить його жінку при життю, але в хоробі.

— Свинтуху!

—Козаче! Завидуеш мені тих пару цехінів?

— Се ні... Але недужому бажають здоровля.

— Очевидно, але по найдовшій недузі... Подуймай, козаче, скілько ти дістанеш, коли твому слузі дав стілько! Всьо, що в хаті... Будеш наймати ґалеру?

— На що? Маемо коні.

— Всього того, що в хаті Муртази, не заберемо додому кіньми.

— Не возьму нічого, хиба лиш одну річ.

— Одну річ? Одну?! Там такі багацтва. Инший пан, як би сам не хотів забрати того, що йому хтось дарував, позволив би, як своє, забрати свому слузі...

Ашмат глянув допитливо на Братковича. А коли лікар, наче не чув його замітки, спитав:

— Кілько разі прийдемо сюди, ще заки подужае?

— Ще може пять разів.

— Пять разів по три, буде пятьнацять зехінів. Може, як недужа подужае, то ущасливлений Муртаза дасть нараз пятьнацять. Тоді було би трицять. Може й мені позволить взяти з хати памятку... що сам виберу собі. Буду розпитувати, чи в сих сторонах нема більше недужих жінок у багатих Турків.

При березі Дунаю вже дожидав їх човен з гребцями. Назад пішло скорше ніж сюди, бо тепер плили долі рікою. Там, де човен причалив до берега, стояла тепер галера, котрої, як відїздили до Муртази, не було. Мабуть задержалася на довший час, бо була прикріплена линвами до дубових стовпів на березі. Саме в хвили, коли Браткович вискочив з човна на беріг, почув голос отамана ґалери, котрий взивав службу до вечірньої молитви. Браткович станув здивований і наслухував. То був голос старого Турка, купця Гасана, давнього і щирого приятеля його батька. Гасан був його родині зобовязаний до великої вдячности, бо вона спасла йому великий маеток і само життє. Коли в р. 1788 Росія й Австрія ладилися ударити на Туреччину, Гасан був з дорогоцінним товаром по австрійськім боці Дунаю. Був саме там, де жили Запорожці, що в році 1785 прийшли до Австрії. Старий Браткович провідав був, що командант австрійської граничної сторожі загадав загарбати товар Гасана й повісити його самого, як турецького шпіона. Браткович перестеріг Гасана, сам провів його до Дунаю і дав йому власний байдак. По війні Гасан хотів заплатити Братковичеві за сю прислугу, але старий Запорожець не приняв жадних дарунків.

— Я приятеля не спасав за золото! — сказав і розсердився так, що який рік не хотів Гасана знати. Аж спільні приятелі обох звели їх назад до купи.

Почувши голос Гасана, молодий Браткович ждав, аж на ґалері буде по молитві. Тоді звернувся до ґалери і крикнув з усеі сили:

— Гасан, огіо!

На краю ґалери появився старий бородатий Турок. Вдивлявся в Братковича. Нараз розвів руки і крикнув:

— Хто такий?!... Алах, Алах, Бог великий! Кого бачать очи мої? Чи не дурять вони мене? Чи то ти, сину мій? Чи справді син мого Братковича? Сюди, хлопче, до мене, нехай обійму тебе!

— Ти іди до гостинниці, — звернувся Браткович до Ашмата, — жди на мене. Я піду на ґалеру, відвідаю старого знакомого.

Ашмат пішов урадуваний.

— Таки побідила моя розумна рада, — говорив сам до себе голосно. — Найме ґалеру. Візьме все, що в хаті Муртази. Там багато такого, що йому буде непотрібне. Міркую, що зайвину позволить взяти мені.

— Що тут робиш, сину? — спитав Гасан Братковича, коли сей станув на ґалері, і поздоровкалися.

— Вертаю з Царгороду і тут попасаю. Я тут уже другий день.

— Ти... з Царгороду?! Що тебе туди носило?

— Се тайна, але тобі можу сказати. Нам остогидло жити в Австрії. Наші зразу гадали, що під християнським царем буде ліпше жити, ніж під чужою вірою, отже пішли до нього і дали йому на услуги свої шаблі і свою кров. Але той цар, не лише сам цар, але й кождий його посіпака не мае Запорожця за пса. І що нам зроблять, то все начеб нарошне, на перекір людському розумови, та божому законови. Наші один за одним назад утікають під Турка. Ще й до того ми згадали велике діло. Хочемо з усіх усюдів стягнути Запорожців в одну сторону... Під Силістрію. Як подужаемо і знад долішнього Дунаю викинемо кацапів, котрих султан також приняв був до себе, відновимо в турецькій земли давне Запороже. Може колись ваша віра при вашій помочі розібе і розторощить Московщину, то перекинемося назад на Дніпро, де наша дідизна. Тоді запорожський козак знов стане паном на своїм давнім смітті.

— Думка гідна, щоби за неї потрудитися, — зауважив Гасан. — Але чи то не дитинячі мрії? Таке не легко зробити... Подужати Росію, котра тепер важить на наш Стамбул.

— Отже наші післали мене до Царгороду, — тягнув Браткович далі, — бо бояться, що султан не буде вірити в нашу щирість і не впустить нас назад до себе. Я був у великого везиря. Що везир наговорив султанови, того не знаю. Але мені сказав, що прийме нас назад. Я поступив також до отамана тих Запорожців, що не пішли з нами до Австрії, але лишилися під вашим падишахом... Зайди до мене... Я ось у тій хаті... Її видко звідси. Та друга від берега...

Козак вдарився в чоло.

— Ти довго забаришся тут? — спитав.—Може вигодиш мені в однім ділі... Може твоя ґалера стане мені в пригоді.

— Як скажеш, щоб я ґалеру цілком відступив тобі, відступлю. Я твому батькови завдячую не лиш увесь мій маеток, але й те, що ще ходжу по світі. Як би не він, то я й тої ґалери не мав би. Потрібна тобі, то бери! Але вона попсувалася. Через те й я тут задержався. Її бік полатаю не скорше, як за два дни... Хиба би робітники взялися жвавійше до роботи, то може би й завтра під ніч рушив.

— Прийди до мене. Дома скажу тобі, в чім діло... на що мені може бути потрібна твоя ґалера.

— Добре. Я й так маю зайти до тої гостинниці. Там примістився ще один мій знайомий, мій пасажир, Грек Янакіс. Приїхав зі мною з Білгороду. Якийсь час лишаеться тут. Я обіцяв йому, що смерком прийду до нього. За одним заходом відвідаю й тебе.

Ашмат ждав на Братковича перед гостинницею.

— Поїдемо ґалерою? — спитав.

— Ти не знаєш, що ґалера іде до моря, а нам дорога горі рікою?

— Але я думав, що ти наймеш ґалеру...

— Ага! На річи з хати Муртази?

— Шкода лишати... коли дае, чому не брати?

— Отаман ґалери прийде до мене. Поговорю з ним.

Ашмат сплеснув в долоні і став підскакувати на одній нозі.

Браткович пішов до хати і кинувся на диван. Ломив собі голову над питаннем, чи помогти дівчині і як? Не сумнівався, що вона проти своеі волі і якимсь протизаконним способом попала в руки Турка. Звідси й була її недуга. Коли Браткович побачив Гасана, прийшло йому на думку, щоб яким способом викрасти дівчину і передати Гасанови, нехай з нею щезне. Але тепер бачив, що таке діло, то не ковтнути чарку горілки.

— Хиба пішлю кого з її перстенем до Чорногори, — думав, — щоб ішов від оселі до оселі та випитувався, кому щезла Сеніца, котра мала такий перстень. Колиб знайшлися її батьки, чи суджений, то нехай вони самі журяться, як її увільнити. З мене буде досить, як скажу їм, де вона... А може би таки я сам увільнив її?

Браткович любив такі збитки. І тепер кортіло зробити збитка Муртазі.

Під вечір прийшов до гостинниці Гасан і насамперед пішов до Грека Янакіса. Був там пів години, попращався, вийшов і поступив до Братковича. Ашмат приніс люльку, тютюн, каву і пішов на місто.

— Приступаймо зараз до діла, про яке ти згадував на ґалері, — зачав Гасан, — Чим може моя ґалера вигодити тобі? Ти може також пустився на купця, закупив який товар?

— Товару не маю ніякого. Я хотів тебе спитати, чи ти не взяв би мене?

— Ти питаеш? Цілком чужого возьму, не то тебе. Хиба тому питаеш, бо хочеш, щоб я завернув і пустився назад горі рікою?

— Як би я користав з твоеї ґалери, то лише долі рікою, отже ти не потребував би завертати. Але чи ти взяв би мене, як би окрім мене і мого слуги ще був хто зі мною?

— На ґалері ще багато місця.

— Возьмеш і жінку?

— Жінку? Ти оженився? Чи купив невільницю?

— То жінка другого.

— Він, її чоловік, також поїде?

— Ні.

— Ти відкупив від нього?

— Ні.

— Дарував тобі?

— Ні. Я що лиш відійму її від нього. Проти його волі і без його відома.

— Алах з тобою! Справді хочеш взяти її без його відома?

— Мабуть.

— Божевільний!... Чи ти знаеш, що за се кара на горло?

— Знаю.

— Чи в твоїй души потемніло і твій дух осліп, що на безбач лізеш у пропасть? Як можна було так задуритися, ще й у чужій жінці, щоб аж красти! Чи мало гарних дівчат, що самі полетіли би за тобою? Не пізнаю в тобі сина твого розумного і розважного батька.

(Дальше буде).

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 170 повідомляє, що надзвичайний мітинг відбудеться о годині 7.30 вечером в суботу, 16. червня в церковній гали під ч. 57-59 Сусекс і Грін ул. Кождий член обовязаний прибути на мітинг і вирівнати свої вкладки. Також є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — А. Кругляк, предс.; Г. Павлик, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Тов. ім. Б. Хмельницького, від. 22, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, щоби прибули на піврічний мітинг в суботу, 16 червня о годині 7.30 вечером до галі церковної при 162 Норт 5. ул. На тім мітингу будеться приймати нових членів без вступного, мущин, женщин і дітий. На порядку нарад є також важна справа купна дому товариства. Неприбувший член платить кару після статута. — Г. Бардак, предс.; М. Більський, рек. секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8 повідомляє, що піврічний мітинг відбудеться о 4. годині попол. в неділю, 17. червня в церковній гали. На порядку нарад піврічне справозданне урядників і вибір робітників до усаути на прогульку. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — І. Лагойда, предс.; С. Пилипчин, секр.

ІСТ ЯНГСТАВН, О. Тов. Сокіл, від. 218 повідомляє, що піврічний мітинг відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 17. червня в італійській гали при 12-ій ул. Урядники здадуть своє піврічне справозданне і будеться вибирати декотрих урядників. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — П. Кошевка, предс.; Й. Залановський, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147 повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітинг відбудеться в неділю, 17. червня о годині 2: пополудни. Проситься всіх членів аби на сей мітинг явилися, бо буде справозданне уряду за час свого урядовання і контрольної комісії. Довгуючі члени нехай вирівнають свою залеглість, бо в противнім разі будуть суспендовані. Рівнож буде приниматися нових членів до У. Н. Союза без вступного, отже є добра нагода, щоб пізнійше не було запізно. — І. Заяць, секр.; Д. Рудакевич, предс.; В. Рокочий, кас.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома членам тов. ім. Івана Франка, від. 83, що піврічний мітинг відбудеться в неділю, 17. червня в гали Укр. Амер. Горожан під ч. 822 Н. Френклин ул., точно о годині 2. пополудни. Проситься всіх членів аби зійшлись, бо суть важні справи до полагодження, як також справозданне контрольної комісії з піврічного діловодства. Хто з членів не буде на сім мітингу присутний, заплатить кару після статута. — М. Кланко, предс.; І. Витязь, писар.

ПАСАЇК, Н. ДЖ. Отсим повідомляється членів тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, що піврічний мітинг відбудеться в неділю, 17. червня о годині 2.30 попол. під ч. 148 Гоп Тваю. Проситься, аби кождий член явився на мітинг і вирівнав свої залеглости, бо в противнім разі буде безуслівно виключений з товариства і з У. Н. Союза. Також суть важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару після статута. — Т. Мухній, пр.; О. Свитак, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Єдність, від. 163 повідомляє, що надзвичайний мітинг відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 17. червня в гали Боднара під ч. 501 Норт 3-та ул. На порядку нарад важні справи до полагодження. — М. Шегда, предс.; П. Мельник, секр.

РАРІТАН, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 332 подає до відома всім місцевим і позамісцевим членам, що піврічний мітинг відбудется 17. червня точно о 2. годині попол. в домі Баліцького. На сім мітингу кождий урядник і член повинен явитися бо маємо много важних справ до полагодження і вибір уряду. — Е. Баліцький, секр.

МЕКАДУ, ПА. Бр. Сош. св. Духа, від. 7 повідомляє, що піврічний мітинг відбудеться о 1. годині попол. в неділю, 17. червня в церковній гали при Вест Блейн ул. На порядку нарад суть важні справи до полагодження. Будеться приймати нових членів без вступу. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — І. Когут, предс.; П. Пухир, секр.

ПОДЯКА

Я низше підписаний складаю щиру подяку Головному Урядови У. Н. С. за скоре виплачення мені 500 долярів по моїй покійній жені Юстині. Також складаю подяку місцевому урядови, що постарався о скоре виплачення. При сій нагоді кличу до всіх Українців в Злучених Державах: Вступайте в члени до найбільшої і найбогатшої української організації, У. Н. Союза. Якраз тепер нагода, бо Головний Уряд зробив полекшенне, бо приймає членів без вступного. Тож най не буде ні одного Українця, котрий не належав би до У. Н. Союза.

Хай живе Україна і Український Народній Союз!

Никифор Мельниковський.
Миннеаполис, Мінн.

З ТОВАРИСТВА ПОМОЧІ ПИСМЕННИКАМ

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Отсим повідомляється членів і членкинь „Товариства Помочі Писменникам", що мітинг відбудеться дня 16. червня, в суботу, точно о 7. годині вечером в галі Ганчака. Присутність всіх членів дуже конечна, бо є дуже богато важних справ до полагодження, які можна вирішити тільки при більшому числі присутних членів і членкинь.

Рівночасно повідомляється, що в місяцях червні, липні і серпні принимається нових членів і членкинь без вступного. За оплатою 25 центів зголосившіся стають членами або членкинями так високо гуманітарної інституції, якою є Товариство Помочі Писменникам.

Тож приступайте всі громадно. Наша дивіза — меч на ворога — просвіта!

Трентон, Н. Дж., 10. червня, 1923.

ЗА УРЯД Т-ВА П. П.:
Ів. Бородайкевич, голова;
Іван Масляк, скарбник;
Василь Гасій, секретар.

ПОДІЛ БУКОВИНИ НА НОВІ ПОВІТИ

Як зачувати з Букарешту має вже недовзі наступити зміна в управі Буковини. На місце дотеперішних 11, згялдно 12 повітів, прийдуть лише 5 і то отсі: Чернівці, Сторожинець, Радівці, Сучава і Кімполюнг. Значиться північна Буковина буде мати всего 2 повіти, на місце дотеперішних 7, згялдно 8. Кождий повіт буде мати при старостві повітовий виділ, котрого права і обовязки майже такі як давного краевого виділу Буковини.

Щоб улекшити зносини населення з повітовим властями, котрі через новий поділ стали би дуже утруднені, думає правительство створити кілька підстароств (субпрефектура) і то в сих місцевостях: Заставна, Кіцмань, Вижниця, Вашківці, Серет, Селетин і Дорна-Ватра, а можливо ще і в Путилові, Вікові Горішньому і в Солці. Се мало би перевестися в осінній сесії парляменту.

По думці правительства мала би ця зміна служити децентралізації управи держави, значить мала-б відповідати інтересам населення. Однак се вийде населенню більше на шкоду ніж накористь, бо щоб вироблти якийсь документ, треба буде стратити тепер для селянина вдвоє або втроє тілько часу і гроший що отепер. Так те, що колись здобула Буковина з тяжким трудом від австрійского правительства, правительства, пропаде за одним почерком пера.

ЯКИЙ ДЕНЬ СВЯТКУВАТИ В РОСІЇ?

Совітська преса уділяє богато місця дискусії на тему, який день святкувати замісць „буржуазної неділі." Одні „виконкоми" (Одеса і Миколаїв) обстоюють святкованне пятниці, другі (Новоросійск) четверга. Катеринодарський „Червоний Прапор" пропонує святкувати середу і мотивує свою пропозицію в такий спосіб:

„Середа — це той день, коли відбувся великий повстанчий переворот.

Середа — це той день, коли робітнича кляса розпочала нову сторінку в історії.

Середа — це той день, коли запалено смолискип світової революції".

Статтям на подібні теми з подібною аргументацією совєтська преса тепер уділяє чимало місця.

Богдан Лепкий.

В ГЛУХІМ КУТІ.

(5)

(Конець).

„Коли другим помагає, то й мені поможе!" — казав звертаючи домів.

* * *

На другий день пішов.

Лишив жито, лишив иньшу роботу, що за слоти призбиралася і потяг до Кривого. Вийшов раненько, а перед полуднем був на місці.

Знайомі жінки виходили саме з подвіря, як він входив.

„А що?"

„Та нічо".

„Порадив?"

„Чомусь би ні"!

І розійшлися.

Чекав Яцко яку годину, заки на нього прийшла черга. А як його до хати кликали, то ноги під ним тряслися, як у пропасниці. „Чи порадить?"

Хлопець насамперед говорив із ним досить довго про всякі речі, а потім нараз узяв Яцкові казати, що йому, цеб то Яцкові, не ведеться і що він, Яцко, має дуже велику журбу на серцю.

Яцко лиш головою хитав.

А потім хлопчина виліз на лаву і дістав із-за образа свячені лози. Яцко спершу настрашився, бо гадав, що він хоче його бити, але хлопець натяв із тої лози трісок, зібрав їх у жменю, замкнув і потряс як діти орішками в забаві. Потім приступив до печі і висипав патички назад на припічок.

„Вашу хату, —говорив, вдивлячись у розсипані патички, як у книжку — вашу хату так майстри заложили. Треба її на друге місце пересунути, розумієте?"

„Та ніби розумію, але то великий клопіт".

„Клопіт ваша річ, а моя річ сказати, що знаю. Коли хочете, щоби вам знов на добре повернулося, то пересуньте хату лівим вуглом на лівич аж до тої вишеньки, що на краю садка. Це мое слово".

Потім хлопець вібрав патичйи до купи і кинув в огонь. Патички занялися, спалахнули і щезли в одній хвилині.

Яцко вернув до дому.

Як пересунути, то пересунути, нема що!

Треба так якось робити, щоби син не видів, бо буде спиняти. Треба таки нині піти по сусідах і просити їх на завтра рано, так по обіді, як сонце в хлопа підійде на небі.

Заки Михайло верне з роботи, хата буде рушена, а тоді й сам мусить помагати. Тай вже.

Як погадав так і зробив.

* * *

Михайло, як звичайно, зараз по обіді пішов до роботи, все таки до того моста, що його для війська направляли.

І нині, як тиждень тому, було йому на серцю так тяжко, якби його столітний дуб придавив.

І нині, обробляючи сокирою колоди, думав собі, якби то зарадити лихові. І нині, зітхаючи, шептав: „Най їх Бог стереже".

Ще до полудня було з годину на часу, або й більше, як прибіг його молодший брат, Гриньо.

„Кидай всьо, та бігай до дому".

„А що там знов?"

„Татуньо хату сунуть".

„Чи ти здурів, а правда. Скликали людий і сунуть: бігай!"

Михайло ткнув барду за ремінь і пустився в село. Зразу йшов, а відтак біг, як кінь.

Від церкви видно було їх обійстя, як на долоні. Глянув... Народу — повне подвіря, а такий крик, якби горіло.

Одні зносять до комори одіж, посуду то що другі тащать останки печі з хати, инші підкопали підвалини та сунуть під них грубезні круглі колоди, як вали. „Подай! Бігай! Бери Тримай" — лунає по нілім селі. Біготня та метушня, як у муравлиску. Одні других потручують, одні других не розуміють, як звичайно, коли хто дуже спішиться.

Михайло лиш за голову вхопився. „Боже! Що вони роблять? Подуріли!" — і пустився бігти не дорогою, а городами на впрост, куди близше.

„Коби скорше, коби як спинити, бо хата стара не витримає!" — думав, перескакуючи борозди та пересаджуючи плоти, як пес.

Ще один сад і два городи, а там уже своя улиця — і Михайло біжить іще скорше.

„Бери шнур! Підпирай стіну! Довбня де? — лящить йому в ухах.

„Спиніться люди! Чекайте мене!" кричить Михайло з сусідського подвіря.

Та ніхто його не чує, ніхто й не слухає.

„Підважуй хату колами. Тягни шнур! Ану, гей!" І кільканацять пар рук підносить підвалини з того місця, на якому вони перележали кільканацять літ, а рівночасно кільканацять дужих хлопських плечий підпирає бічнустіну, щоб її вхнути в перед. Иньші нильнують валів впрягаються у грубезні воловоди, як у шлиї. „Голови розвалю!" — кричить несамовито Михайло. „Лишіть!" — але в ту хвилину пошпортується на перелазі й паде.

„Гейже враз! Раз, два, три!" — приказує Яцко.

Натягаються людські жили, тріщать грубезні шнури, моцуються спорохнілі бальки.

Стріха починає колисатися, хата хитається, якби розмахувалася до великого скоку — і нараз із пекольним ломотом і гуком паде, як дуб, строщений від грому.

Тріск, грюкіт і порох. А потім тихо.

Нарід розсказується на всі сторони і здалека приглядається безобразній, величезні купі дерева, соломи і глини.

„Сьвят! Сьвят! Сьвят!"

„А деж Яцко? Де подівся кум Яцко?" — відзівається котрийсь із сусідів.

„Де мій чоловік? — кличе несамовито Яциха. — Ви вбили мого чоловіка!"

Хлопи кидаються до звалища і за годину добувають розмягджене тіло Яцка.